



CZU 75.036 (478)"19"(092)

**PERSONALITATE COMPLEXĂ A ARTEI BASARABENE GHEORGHE VRABIE,
ARTIST PLASTIC (1939-2016) – 80 DE ANI DE LA NAȘTERE**

*GHEORGHE VRABIE, PLASTIC ARTIST (1939-2016), A COMPLEX PERSONALITY
OF BESSARABIAN ART - 80 YEARS FROM BIRTHDAY*

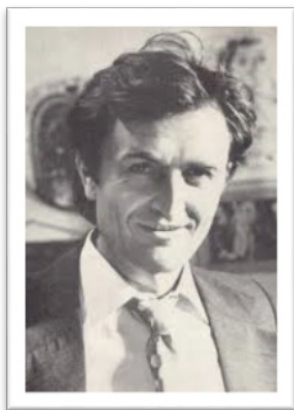
Valentina VACARCIUC

Abstract: *In the article are reflected sequences of the life and activity of Bessarabian painter Gheorghe Vrabie (1939-2016), which represents the Moldavian art from the beginning of the 20th century.*

Keywords: *Gheorghe Vrabie, Bessarabian painter, painting, graphics, creation, exhibition, USARB Scientific Library*

„Gheorghe Vrabie a devenit unul din maestrii de bază ai artelor plastice moldovenești. Chintesența creației lui Gheorghe Vrabie o constituie atitudinea, exigența față de artă, tendința permanentă spre desăvârșire.”

Olga Voronova



Familiarizându-ne cu arta lui Gheorghe Vrabie, intrăm, parcă, într-o neobișnuită lume de imagini poetice, emoționale și pline de sens. Viața și creația devin pentru pictor un sistem complex de interferențe. Chintesența artei a lui Gheorghe Vrabie constă în seriozitatea și calmul meditațiilor, admirabila intuiție a măsurii, capacitatea de a interpreta și transforma poetic realitatea. [2. p. 5]

Anul acesta în luna martie se împlinesc 80 de ani de la nașterea plasticianului Gheorghe Vrabie. Către aniversarea maestrului basarabean, în sala de lectură nr. 3 „Științe psihopedagogice, naturii, reale. Arte” a Bibliotecii Științifice USARB a fost vernisată expoziția „Gheorghe Vrabie, artist plastic (1939-2016) – 80 ani de la naștere”. Expoziția a fost

consacrată personalității cu calități și merite deosebite în artă, care se evidențiază în mai multe genuri: grafică, pictură murală, heraldică, teoria artelor, scrisului.

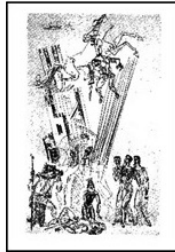
Gheorghe Vrabie s-a născut la 21 martie 1939 în satul Călinești, jud. Bălți (azi raionul Fălești) într-o familie de țărani. Studiază la Școala de Arte Plastice „I. Repin” (1956-1960) și la Facultatea de Arte Grafice a Academiei de Arte Plastice din Sankt-Petersburg (1961-1967) Federația Rusă. După absolvirea Academiei se întoarce la baștină plin de idei și entuziasm și se încadrează activ în viața culturală a Republicii. Pictorul nu și-a opus ostentativ creația ca acestor realizări ale școlii grafice moldovenești, deși intenția unui stil propriu a fost o prezență stimulatorie, susținută de o muncă asiduă. El a ajuns la nivelul unei individualități artistice prin practica de viață și familizarea cu literatura, prin căutarea unor noțiuni polisemantice, de natură să activeze forțele spirituale și



intelectuale ale omului.

A activat în calitate de profesor la disciplinele de specialitate la Școala de Arte Plastice pentru copii „A. Șciusev” (1967-1968). A lucrat ca redactor artistic principal la Editura „Cartea moldovenească” (1968-1970), iar în 1993 devine cercetător științific la Institutul de Studiu al Artelor în cadrul Academiei de Științe din Moldova. În câteva rânduri a fost ales membru al Comitetului de Conducere al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. Din 1998 este membru al Comitetului pentru Premiile Naționale. Activitatea creatoare și științifică lui Gheorghe Vrabie cuprinde arta grafică de carte și de șevalet, arta monumental-decorativă, heraldica și cercetarea în domeniul artelor plastice.

A debutat cu ilustrații la revista „Scânteia leninistă” în 1958, iar în grafica de carte își face debutul în 1961, ilustrând romanul „Torentul de fier” de A. Serafimovici. [1]



„Povestea lui Harap Alb”
de Ion Creangă



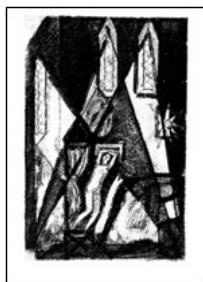
„Dafnis și Chloe” de Longos (1970)

Tehnică sa preferată devine acvaforte, bazată pe desenul cu o linie fină, executat prin metoda străveche a mordantării. „Î-mi place acvafortele pentru apropierea lui de desenul cu penița sau creionul, pentru posibilitatea de a păstra în el senzația naturii” – mărturește pictorul. [2, p.12] Prima sa lucrare executată în această tehnică a atras atenția, fiind menționată cu premiul doi la un concurs republican. E vorba de ilustrațiile hașurate la „Povestea lui Harap Alb”, lucrare crengiană inspirată din folclor. În ilustrațiile la „Dafnis și Chloe” de Longos (1970) și „Viața nouă” de Dante Alighieri (1971), executate și ele cu modalități grafice simple, aflăm aici o atmosferă spirituală adecvată, o nuanțare emotivă identică cu cea din opera scriitoricească. Forța lui Gheorghe Vrabie ca grafician de carte rezidă în capacitatea de a înțelege tradiția artei populare nu ca o multitudine de procedee canonice, ci ca o școală a esteticii naționale.

În acvafortele la „Poezia populară” de Mihai Eminescu (1970) artistul se apropie de tradiția estetică a poporului său și o folosește din plin. [2, 14]



„Poezia populară”
de Mihai Eminescu (1970)



„Luceafărul”
de M. Eminescu (1974)



„Viața nouă”
de Dante Alighieri (1971)





„Codrule, codruțule”
de G. Vieru și S. Vangheli (15)



Coperta cărții „Sărmanul
Dionis” de Mihai Eminescu,
1980. Hârtie, acuarelă,
guașă

Din 1962, Gheorghe Vrăbie a semnat prezentarea grafică a mai multor cărți pentru copii. În acest domeniu rigurozitatea cedează locul decorativismului. Cu excepția „Buburuzelor” de Gheorghe Bogasieru (1968), toate celelalte cărți pentru copii – „Ce visează autobuzul” de Grigore Vieru (1969), „Codrule, codruțule” de Grigore Vieru și Spiridon Vangheli (1975), „Bacio, Rati și Vace” de O. Ioseliani (1978) – au ilustrații în culori. La prezentarea grafică a cărților pentru copii, pictorul are două principii

de bază: idealul visat al copilăriei și amintirile personale.[2, 22]



Ilustrație la „Cine-a zis doinu-
doina...” de Efim Junghietu,
1981. Linogravură color

Având și o experiență practică în domeniul scrierii poeziei, Gh. Vrăbie se adresează cu predilecție acestui gen de literatură artistică. În opinia Raisei Aculoa, dintre cele mai reușite cicluri de grafică semnate de Gheorghe Vrăbie se cunosc ilustrațiile la cartea de „Versuri” a lui Paul Valery (1979), la nuvela „Sărmanul Dionis” de Mihai Eminescu (1980), la „Opere alese” ale lui Bogdan Petriceicu Hasdeu (1978). Totuși, la această listă trebuie să adăugăm „Cine-a zis doinu-doina...” de Efim Junghietu (1981) și „Miorița” de Vasile Alecsandri (1983, 1989, în mai multe variante). Ultimele două le considerăm drept opere de apogeu a graficii de carte create de Gheorghe Vrăbie.



Ulterior a realizat prezentarea grafică a peste o sută de cărți ale autorilor clasici și contemporani din literatura națională (I. Creangă, M. Eminescu, V. Alecsandri, B. P. Hasdeu, Gr. Vieru, S. Vangheli, B. Istru, I. Druță, V. Vasilache, P. Boțu, D. Matcovschi, I. Mânăscuță ș.a.), precum și din literatura universală (Longos, Dante, Abe Kobo, R. M. Rilke, P. Valéry, Ch. Baudelaire, A. Pușkin, A. Cehov ș.a.).

Mai multe cărți ilustrate în anii 1980 au un caracter național: „Cine-a zis doinu-doina...” de Efim Junghietu (1981), „Taina care mă apără” de Grigore Vieru (1983), „Miorița” de Vasile Alecsandri (1983), „Poeme” de Pavel Boțu (1986), „Poezii” de Grigore Vieru (1983), Mihai Eminescu „Fiind băiat păduri cutreieram” (1983), „Clopotnița” de Ion Druță, „Scrieri alese” de Liviu Damian, ș.a. [3]



În colaborare cu Alexei Colîbneac Gheorghe Vrăbie a făcut două panouri în mozaic pentru fațada Casei de Cultură din Anenii-Noi; alte două, în colaborare cu Gheorghe Guzun, – pentru exteriorul Casei de Cultură din satul Gura-Galbenă. Este executată pictura murală pentru foaierul clădirii Comitetului executiv orășenesc

Ungheni ș. a. Pacea, munca, odihna, copilăria fericită, frumusețea naturii, prietenia popoarelor – acestea sunt temele lucrărilor sale monumentale. [2, p. 39]

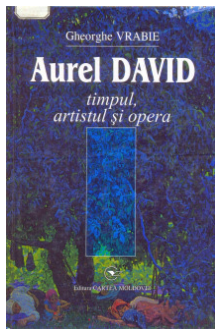


După obținerea independenței Republicii Moldova, Gheorghe Vrăbie elaborează Stema de Stat și Drapelul Republicii Moldova. A elaborat simbolica municipiului Chișinău, a Curții Supreme de Justiție, Departamentului Vamal, Clubului Republican Sportiv „Olimpia”, Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare și Sfânt”, Liceului „Gh. Asachi” din Chișinău etc. Este autorul imaginii monedei naționale – leul moldovenesc, precum și a desenelor de pe bancnotele valutei naționale. Semnătura Gh. Vrăbie se păstrează pe versoul bancnotei de 100 de lei.



Creația pictorului a fost prezentată în cadrul mai multor expoziții în țară și peste hotare. A participat la expozițiile de grup organizate de Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova la Chișinău (1961-2002), cât și la expozițiile artiștilor plastici din Moldova desfășurate în perioada 1980-1995 în străinătate: Sankt Petersburg, Smolensk, Moscova (Federația Rusă), Bratislava (Slovacia), București, Bacău, Moinești, Botoșani (România), Paris (Franța), Viena (Austria), Washington (SUA), Plovdiv (Bulgaria), Alma-Ata (Kazahstan) etc.

În perioada 1993–2000 a activat în funcția de cercetător științific la Institutul de Istorie și Teoria Artei al Academiei de Științe a Moldovei. Astfel, în 1993, 1997 coperta anuarului „Arta” a fost realizată de graficianul Gheorghe Vrăbie. [4, p. 86]



Pictorul este cunoscut și în calitate de critic de artă. A publicat mai multe eseuri și studii referitoare la teoria și istoria artei, la creația pictorilor Igor Vieru, Aurel David, Ștefan Luchian, Emil Childescu ș.a. În cartea *Aurel David: Timpul, artistul și opera* (Ch. 2004), artistul plastic Gheorghe Vrăbie reprezintă un studiu complet despre personalitatea și activitatea creatoare a artistului plastic Aurel David; despre circumstanțele în care a trăit și a activat. Opera sa constituind un aport considerabil și original în domeniul artelor plastice din Republica Moldova, din a doua jumătate a secolului XX. Este o monografie-album ce conține un grupaj de reproduceri policrome, din toate genurile și domeniile în care pictorul s-a manifestat:



pictură grafică, afiș, arta monumentală-decorativă, sculptură. [5. p. 5]

Puțin din admiratorii renumitului plastician știu că Domnia Sa a fost și autor de versuri inconfundabile prin bogăția ideilor filosofice și frumusețea limbajului.

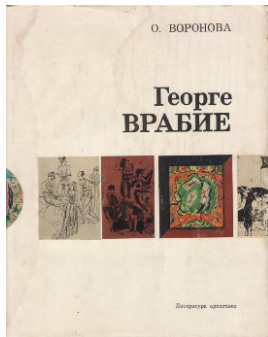


*...În cărți ca-n forțărețe s-au zidit,
Învățămintele și datinile noastre,
Ca stelele lucind pe cerurile-albastre!...
Prin cărți se va salva ființa noastră,
Ca o lumânare-aprinsă dăinuid,
Prin intuneric, prin ploae și prin vânt!
(„Donjonul”) [6. p. 6]*

Chiar de la începutul carierei sale artistice, Gheorghe Vrabie s-a învrednicit de premii în cadrul diferitor concursuri naționale și internaționale: Premiul I pentru grafică la Concursul organizat de Uniunea Artiștilor Plastici din Federația Rusă și Academia de Arte din Sankt Petersburg (1964, pentru gravura Patrula); Premiul II la Concursul republican „Arta Cărții” (1968), pentru coperta și ilustrațiile la cartea „Povestea lui Harap Alb” de Ion Creangă); Premiul de Stat al Moldovei (1988); Premiul I la Concursul organizat pentru elaborarea Stemei de Stat a Republicii Moldova (1990); Premiul pentru Excelență al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (1999); Diploma Salonului Internațional de Carte organizat de Biblioteca Națională a RM (2003); Diploma Festivalului de Artă „Plai Natal” (2007) etc.

Prodigioasa activitate a maestrului este apreciată cu cea mai înaltă decorație de stat a R. Moldova „Ordinul Republicii” (2010), cu titlurile de Maiestru în Artă (1996), Laureat al premiului național (1988), în 2000 – Medalia „Mihai Eminescu”, iar în 2010 i s-a decernat Ordinul Republicii și a devenit Cetățean de Onoare al municipiului Chișinău. [4, p. 86]

În monografia scrisă de cercetătorul și istoricul de artă Olga Voronova, sunt publicate date importante despre viața și activitatea marelui artist plastic Gheorghe Vrabie. Lucrarea include și succinte analize ale limbajului plastic al lucrărilor de pictură monumentală, date tehnice, reproduceri ale acestor realizări, dintre care unele în prezent sunt pierdute. Textul lucrării este scris în limbile română și rusă.



Gheorghe Vrabie a fost un pictor format, cu un stil original de creație. Dacă la începuturile carierei sale pictorul își căuta un loc al său în grafica moldovenească, apoi acum e greu de conceput acest domeniu plastic fără opera lui. În orice domeniu na-r lucra – desen, acuarelă, guașă, acvaforte, pictură monumentală sau mozaic, – talentul multilateral al lui Gheorghe Vrabie vădește originalitate de stil, percepere poetică a lumii înconjurătoare, tendință spre o serioasă interpretare creatoare a defiritor aspecte ale vieții noastre și o grijă profundă, sinceră, pentru destinul operei sale.



„Uneori, când văd acvila cruciată din Stema de Stat, imprimată pe Drapelul Tricolor care fâlfâie-n vânt, iar acvila mișcă din aripi, mi se pare că pasărea aceea misterioasă cu care mă jucam cu fratele meu în copilărie a reînviat și a urcat atât de sus în înaltul cerului, că nimeni nu o va mai putea omorâ niciodată!”

Gheorghe Vrabie [7. p. 102]

Referințe bibliografice:

1. *Oamenii Moldovei mele: Gheorghe Vrabie*. Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii [on-line] [accesat 21 mart. 2019]. Disponibil: https://www.bncreanga.md/pdf/Gheorghe_Vrabie.pdf
2. VORONOVA, Olga. *Георге Врăбие*. Ch. : Lit. artistică, 1981. 95 p.
3. ROCACIUC, Victoria. *Grafica de carte în creația plasticianului Gheorghe Vrabie* [on-line] [accesat 19 mart. 2019]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Grafica%20de%20carte%20in%20creatia%20plasticianului%20Gheorghe%20Vrabie.pdf
4. *Calendar Național* : 2009. Chișinău, 2008, pp. 85-86. ISSN 1857-1549.
5. VRABIE, Gheorghe. *Aurel David* : Timpul, artistul și opera . Ch. :Cartea Moldovei, 2004. 116 p. ISBN 9975-60-153-9.
6. CIOBANU, Vlad. Gheorghe Vrabie - eminentă personalitate. In: *Făclia*. 2013, 14 sept. (Nr 33), p.6.
7. VRABIE, Gheorghe. Din nou despre simboluri. In: *Akademos*. 2008, nr 4(11), p. 102.